

Toshkent davlat
sharqshunoslik universiteti

XXI ASR: FAN VA TA'LIM MASALALARI

ilmiy elektron jurnali

ISSN: 2181-9874

EDUCATION

2026

MILLIY HUNARMANDCHILIKNING O‘ZLIKNI ANGLASHDAGI O‘RNI

Mirzoxid Maxammadjon o‘g‘li Askarov
Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),
Markaziy Osiyo xalqlari tarixi kafedrasida dotsenti,
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti,
Katta ilmiy xodim (PhD),
Madaniyatshunoslik va nomoddiy
madaniy meros ilmiy-tadqiqot instituti

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy hunarmandchilikning o‘zlikni anglashdagi o‘rni tahlil qilinadi. O‘zbekiston misolida hunarmandchilik faqat iqtisodiy faoliyat yoki bezak san’ati emas, balki xalqning tarixiy xotirasi, estetik qarashlari va ijtimoiy qadriyatlarini saqlovchi madaniy tizim ekani ko‘rsatiladi. Xorazm, Buxoro, Marg‘ilon, Toshkent, Qo‘qon va Rishton kabi markazlar misolida uning mahalliy va milliy identiklikni shakllantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, ustoz-shogird an‘anasi, ta’lim, festival va xalqaro e’tiroflarning bu jarayondagi o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Milliy hunarmandchilik, o‘zlikni anglash, identiklik, madaniy meros, ustoz-shogird, atlas, adras, kulolchilik, amaliy san’at, an‘ana.

РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ РЕМЕСЕЛ В ФОРМИРОВАНИИ САМОСОЗНАНИЯ

Мирзоҳид Маҳаммадджон огли Аскарров
Доктор философии (PhD) по истории,
Доцент кафедры истории народов Центральной Азии,
Ташкентский государственный университет востоковедения,
Старший научный сотрудник (PhD),
Научно-исследовательский институт культурологии и
нематериального культурного наследия

Аннотация. В данной статье анализируется роль национального ремесленничества в формировании самосознания. На примере Узбекистана показано, что ремесленничество является не только экономической деятельностью или декоративным искусством, но и культурной системой, сохраняющей историческую память, эстетические представления и социальные ценности народа. На примере таких центров, как Хорезм, Бухара,

Маргилан, Ташкент, Коканд и Риштан, раскрывается его значение в формировании локальной и национальной идентичности. Также освещается роль традиции «устоз-шогирд», системы образования, фестивалей и международного признания в этом процессе.

Ключевые слова: *Национальное ремесленничество, самосознание, идентичность, культурное наследие, традиция «устоз-шогирд», атлас, адрас, керамика, декоративно-прикладное искусство, традиция.*

THE ROLE OF NATIONAL HANDICRAFTS IN SELF-AWARENESS

Mirzokhid Makhammadjon ogli Askarov

*Doctor of Philosophy (PhD) in History,
Associate Professor, Department of History of the Peoples of Central Asia,
Tashkent State University of Oriental Studies,
Senior Research Fellow (PhD),
Research Institute of Cultural Studies and
Intangible Cultural Heritage*

Abstract. *This article analyzes the role of national handicrafts in the formation of identity. Using the example of Uzbekistan, it shows that handicrafts are not only an economic activity or a form of decorative art, but also a cultural system that preserves the people’s historical memory, aesthetic views, and social values. The examples of Khorezm, Bukhara, Margilan, Tashkent, Kokand, and Rishtan highlight the importance of handicrafts in shaping both local and national identity. The article also examines the role of the master-apprentice tradition, education, festivals, and international recognition in this process.*

Keywords: *National handicrafts, self-awareness, identity, cultural heritage, master-apprentice tradition, atlas, adras, pottery, applied art, tradition.*

KIRISH

Milliy o‘zlikni anglash masalasi har qanday jamiyat uchun tarixiy xotira, madaniy davomiylik va ijtimoiy birdamlik bilan chambarchas bog‘liq. Xalq o‘zini faqat siyosiy hudud, til yoki umumiy tarix orqali emas, balki kundalik turmushida yashab turgan ramzlar, usullar, buyumlar va amaliyotlar orqali ham taniydi¹. Shu ma’nodagi hunarmandchilik xalqning o‘zini ko‘rish, namoyon etish va kelajak

¹Аскарлов М. М. Идентиклик тушунчаси ва миллий ўзликни англашдаги аҳамияти // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. 2026. Т. 6, № 1. – Б. 393.

avlodga tanitish mexanizmlaridan biridir. O‘zbekistonda bu sohaning davlat siyosati darajasida qo‘llab-quvvatlanayotgani, hududlar bo‘yicha ixtisoslashtirish, eksportga chiqarish, hunarmandlar bozorlarini tashkil etish va “yo‘l xaritalari” ishlab chiqilishi ham hunarmandchilikka nafaqat iqtisodiy, balki madaniy strategik resurs sifatida qaralayotganini ko‘rsatadi.

Hunarmandchilikning o‘zlikni anglashdagi o‘rnini baholashda bitta xatoga yo‘l qo‘ymaslik kerak. Ya’ni, uni faqat “o‘tmishning bezagi” deb tushunish noto‘g‘ri. Aslida u yashab turgan madaniy mexanizmdir². UNESCO Buxoro bo‘yicha materialida hunarmandchilik qadimiy an‘ana ekani, bugun esa iqtisodiy o‘rish, ish o‘rinlari, turizm, ijtimoiy inklyuziya, merosni saqlash va alohida shahar identitetini yaratishda muhim o‘rin tutishi qayd etiladi³. Demak, hunarmandchilik muzeyga qamalgan yodgorlik emas, balki faol ijtimoiy-madaniy kuchdir.

Shu sababli milliy hunarmandchilikni o‘zlikni anglash kontekstida o‘rganish zarur. Bu masala ayniqsa globallashuv, standartlashuv va ommaviy ishlab chiqarish kuchaygan davrda dolzarbdir. Chunki ommaviy bozor bir xil mahsulotlarni ko‘paytirgan sari mahalliy shakl, rang, texnika va ma’no tashuvchi an’anaviy buyumlar milliy farqlanishni saqlab qolishning muhim vositasiga aylanadi⁴. UNESCOning O‘zbekiston bo‘yicha 2024-yilgi davriy hisobotida hunarmandchilik mamlakat nomoddiy madaniy merosining muhim qismi ekani, u millatning tarixiy an‘analari, san’ati va qadriyatlarini saqlashda muhim rol o‘ynashi alohida ta’kidlangan⁵.

O‘zlikni anglash, avvalo, “biz kimmiz?” degan savolga madaniy javob topishdir. Bu javob abstrakt g‘oyalardan emas, yashab turgan an‘analardan tuziladi. Hunarmandchilik ana shu an‘analarning eng ko‘rinadigan shakllaridan biridir. Chunki unda xalqning tabiat bilan munosabati, xomashyo tanlovi, mehnatni tashkil qilish usuli, estetik mezoni, diniy-ma’naviy tasavvuri va ijtimoiy tajribasi bir buyumda mujassam bo‘ladi⁶. Atlas, adras, kulolchilik, zargarlik, yog‘och o‘ymakorligi yoki kashtachilik buyumlari amaliy vazifani bajarsa-da, ular bir vaqtning o‘zida tarixiy xotira va madaniy belgi hamdir.

Shu nuqtayi nazardan qaralganda, hunarmandchilik milliy o‘zlikning kamida uch qatlamini ifodalaydi. Birinchisi, tarixiy qatlam, ya’ni an’anaviy texnologiyalar va shakllar orqali o‘tmish tajribasi saqlanadi. Ikkinchisi, ijtimoiy qatlam bo‘lib,

² Loulanski T. Revising the concept for cultural heritage: The argument for a functional approach // International Journal of Cultural Property. 2006. Vol. 13, No. 2. – P. 210.

³https://www.unesco.org/en/creative-cities/bukhara?utm_source

⁴Аскарлов М. Национальные символы узбекской идентичности: краткий обзор // Revista de Etnologie și Culturologie. 2020. № 1. – С. 123.

⁵https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/Final%20Deliverables%20%20Map%20ENG.pdf?utm_source

⁶ Wang J., Su M. M., Wall G., Dong H., Zhang H. Intergenerational evolution of intangible cultural heritage through tourism development: Perspectives of practitioners in Hangzhou, China // International Journal of Heritage Studies. 2024. Vol. 30, No. 8. – P. 970.

ustoz-shogird, oilaviy maktab va mahalla doirasida hunar ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlaydi. Uchinchisi, ramziy qatlam naqsh, rang, kompozitsiya va material tanlovi orqali “bizga xos” did va qarashlar namoyon bo’ladi⁷. UNESCO Marg’ilon atlas va adras an’anasi haqidagi habarlarida bu matolar mahalliy jamoalar identitetining markaziy qismi ekanini ochiq qayd etadi⁸. Bu juda muhim dalildir. Demak, hunarmandchilikning identiklik bilan aloqasi tashqi talqin emas, jamoalarning o‘z anglashida ham mavjud.

Bunday yondashuv shuni ko‘rsatadiki, milliy hunarmandchilikni faqat bozor mahsuloti sifatida ko‘rish yetarli emas. Agar u faqat sotiladigan tovarga aylansa, uning identiklik tashuvchi qismi zaiflashadi. Aksincha, u avloddan-avlodga uzatilayotgan ma’no, tajriba va me’yorlar tizimi sifatida yashasa, o‘zlikni anglashning faol vositasiga aylanadi⁹. UNESCO qarorida Marg’ilon tajribasi intergeneratsion uzatish, yoshlarni jalb etish, norasmiy ta’lim va tabiiy materiallardan foydalanish bilan bog‘lab ko‘rsatilgani ham aynan shuni tasdiqlaydi.

Hunarmandchilikning eng muhim xususiyatlaridan biri shundaki, u tarixni matnda emas, amaliyotda saqlaydi. Ko‘p madaniy unsurlar faqat yozma manbalarda qolib ketishi mumkin, ammo hunarmandchilikda tarix qo‘l harakati, ishlab chiqarish ketma-ketligi, xomashyo tanlash usuli va bezak tilida yashaydi. Marg’ilon atlas va adrasiga doir UNESCO hujjatlarida bu texnologiyalar hozirgi O‘zbekiston hududida kech antik davrgacha borib taqalishi, Marg’ilon esa tarixan atlas va adras ishlab chiqarish markazi bo‘lgani qayd etilgan. Bu esa an’anaviy to‘qimachilikni oddiy maishiy faoliyat emas, uzoq davomiylikka ega tarixiy tajriba sifatida ko‘rsatadi.

Tarixiy xotira masalasida yana bir muhim jihat bor. Har qanday hunar o‘zida faqat texnikani emas, mahalliy hayot tarzini ham saqlaydi. Masalan, tabiiy bo‘yoqlar, mahalliy ipakchilik, qo‘l mehnatiga asoslangan usullar, marosim yoki kiyim bilan bog‘liq ishlanmalar muayyan jamoaning tabiat, tana, mehnat va go‘zallik haqidagi tasavvurlarini ham uzatadi¹⁰. UNESCO materialida Marg’ilon markazi tabiiy materiallardan foydalanishni rag‘batlantirishi va tabiat hamda koinot haqidagi bilimlarning uzatilishini qo‘llab-quvvatlashi qayd etilgan. Bu hunarmandchilikni ekologik va kosmologik xotira tashuvchisi sifatida ham ko‘rishga imkon beradi.

Tarixiy xotiraning bunday amaliy ko‘rinishi milliy o‘zlik uchun juda zarur. Chunki xalq o‘z tarixini faqat darslik yoki tarixiy sana orqali emas, balki “bizning

⁷Härkönen E., Huhmarniemi M., Jokela T. Crafting sustainability: Handcraft in contemporary art and cultural sustainability in the Finnish Lapland // Sustainability. 2018. Vol. 10, No. 6. – Art. 1907.

⁸https://ich.unesco.org/en/BSP/margilan-crafts-development-centre-safeguarding-of-the-atlas-and-adras-making-traditional-technologies-01254?utm_source

⁹Downey H., McAdam M., Crowley C. Authenticity and craft entrepreneurship: The interplay of passion and place // Entrepreneurship & Regional Development. 2024. Vol. 36, No. 9-10. – P. 1276.

¹⁰Аскарлов М. М. Идентиклик тушунчаси ва миллий ўзликни англашдаги аҳамияти // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. 2026. Т. 6, № 1. – Б. 395.

matomiz”, “bizning naqshimiz”, “bizning usulimiz” kabi ichki tanishlik hissi orqali ham his qiladi. Shu bois hunarmandchilikdagi uzilish, aslida, ishlab chiqarishdagi emas, xotiradagi uzilishdir¹¹. UNESCO Marg‘ilon an‘analari sovet davrida ayrim qadimiy qo‘l mehnatiga asoslangan texnologiyalar yo‘qolish xavfiga duch kelganini qayd etadi¹². Demak, hunarmandchilikni asrash masalasi faqat san‘atni emas, tarixiy xotirani ham asrash masalasidir.

Milliy o‘zlik doimo yagona va bir xil shaklda namoyon bo‘lavermaydi. U ko‘pincha hududiy maktablar orqali boyiydi. O‘zbekiston tajribasida Buxoro, Marg‘ilon, Qo‘qon, Rishton singari markazlar buni yaqqol ko‘rsatadi. UNESCO Buxoro haqidagi ko‘p habarlarida shaharning hunarmandchilik an‘analari qadim zamonlarga borib taqalishi, bugun esa oltin kashtachilik, kulolchilik, zargarlik va yog‘och o‘ymakorligi kabi yo‘nalishlar orqali madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilishda muhim ahamiyat kasb etayotgani aytiladi¹³. Ayniqsa “distinct city identity” iborasining qo‘llanishi Buxoroda hunarmandchilik shahar o‘zlikni anglashning bevosita tarkibiy qismi ekanini ko‘rsatadi.

Buxoro misoli shuni anglatadiki, mahalliy maktab milliy birlikka zid emas, aksincha, uni boyitadi. Chunki milliy madaniyat bir markazli emas, balki ko‘p markazli tizimdir. Buxoroning oltin kashtachiligi yoki zargarligi, Marg‘ilonning atlas-adrasi, Rishtonning kulolchilik maktabi, Qo‘qonning yog‘och o‘ymakorligi bir-biridan farq qilsa-da, barchasi o‘zbek madaniy makonining ichki rang-barangligini tashkil etadi. World Crafts Council Asia-Pacific ro‘yxatida Kokand “World Crafts City for Wood Carving”, Buxoro “World Craft City”, Marg‘ilon esa “World Craft City for Silk and Ikat” sifatida ko‘rsatilgani ham hududiy maktablarning xalqaro miqyosda tan olinayotganini bildiradi.

Mahalliy identitlikning milliy o‘zlikka qo‘shadigan hissasi shundaki, u odamga o‘zini nafaqat millatga, balki muayyan tarixiy makonga mansub deb his qilish imkonini beradi. Bu hissiyot tarixiy xotirani konkretlashtiradi¹⁴. Masalan, Marg‘ilon uchun atlas va adras oddiy mato emas, balki mahalliy madaniy o‘zini ifodalash vositasi, Rishton uchun kulolchilik hunar emas, hududiy uslubning davomidir, Qo‘qon uchun yog‘och o‘ymakorligi shahar hunarmandchilik maktabining belgilaridan biridir. Shu bois hunarmandchilik orqali shakllangan mahalliy identitlik milliy identitlikning parchalanishi emas, balki uning ichki strukturasi.

¹¹ Аскарлов М. Национальные символы узбекской идентичности: краткий обзор // Revista de Etnologie și Culturologie. 2020. № 1. – С. 117.

¹² https://ich.unesco.org/en/BSP/margilan-crafts-development-centre-safeguarding-of-the-atlas-and-adras-making-traditional-technologies-01254?utm_source

¹³ https://www.unesco.org/en/creative-cities/bukhara?utm_source

¹⁴ Аскарлов М. Анализ категорий идентичности в конце XX – начале XXI века на территории современного Узбекистана (на основе англоязычных материалов) // Научный результат. Социальные и гуманитарные исследования. 2019. Т. 5, № 4. – С. 65.

Hunarmandchilikning o‘zlikni anglashdagi eng markaziy mexanizmlaridan biri ustoz-shogird tizimidir. Har qanday an’ana faqat buyumni takrorlash orqali emas, balki mahorat, muomala, mehnat odobi, sabr va kasbiy axloqni uzatish orqali yashaydi. Bu holat shuni bildiradiki, hunarmandchilikning uzluksizligi ustaxona, jamoa va insoniy munosabatlar tizimi orqali ta’minlanadi.

Ustoz-shogird tizimi o‘zlikni anglash uchun ikki sababga ko‘ra muhim. Birinchidan, u shaxsni tarixga bog‘laydi. Shogird o‘z hunarini bozorga kirish vositasi sifatida emas, avvalgi avlodlardan kelayotgan meros sifatida qabul qiladi. Ikkinchidan, u jamoaviylik hissini mustahkamlaydi. Hunar faqat individual mahorat emas, balki ma’lum maktabga, sulolaga yoki uslubga mansublik bilan ham belgilanadi¹⁵.

O‘zlikni anglash faqat katta avlodning xotirasi bilan saqlanmaydi. Balki u yosh avlodga qanday uzatilishiga bog‘liq. UNESCOning O‘zbekiston bo‘yicha 2024-yilgi davriy hisobotiga ko‘ra, mamlakatdagi 211 ta davlat mablag‘i bilan ta’minlanadigan “Barkamol avlod” markazlarida 70 mingdan ortiq o‘quvchi 2 919 ta badiiy to‘garakda nomoddiy madaniy meros yo‘nalishlarida tahsil olmoqda va bu yo‘nalishlar qatorida an’anaviy hunarmandchilik ham mavjud¹⁶. Bu raqamlar hunarmandchilikning ta’lim tizimida periferiya emas, muhim tarkibiy qism ekanini ko‘rsatadi.

Globalashuv davrida milliy hunarmandchilikning funksiyasi yanada murakkablashdi. Endi u faqat merosni saqlash emas, balki o‘zini zamonaviy bozorda anglatish, dizayn bilan muloqot qilish, turizm bilan integratsiyalashish va ekologik qadriyatlarni qayta tiklash vazifalarini ham bajaradi¹⁷. Marg‘ilon tajribasida tabiiy materiallar va bo‘yoqlardan foydalanish, yoshlarni jalb etish, norasmiy ta’lim, ko‘rgazma va yarmarkalar orqali targ‘ibotning birgalikda olib borilishi hunarmandchilikning zamonaviy transformatsiyasini ko‘rsatadi. Bu transformatsiya o‘zlikni yo‘qotish emas; to‘g‘ri boshqarilganda, aksincha, uni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Demak, bugungi kunda milliy hunarmandchilik o‘zlikni anglashning konservativ emas, dinamik shaklidir. U o‘tmishni takrorlash uchun emas, o‘tmish bilan hozirgi zamon o‘rtasida mazmunli aloqa o‘rnatish uchun kerak. Shu sababli hunarmandchilikni “faqat eski narsa” deb baholash ham, uni “faqat biznes”ga

¹⁵Wang J., Su M. M., Wall G., Dong H., Zhang H. Intergenerational evolution of intangible cultural heritage through tourism development: Perspectives of practitioners in Hangzhou, China // *International Journal of Heritage Studies*. 2024. Vol. 30, No. 8. – P. 972.

¹⁶https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/Final%20Deliverables%20%20Map%20ENG.pdf?utm_source

¹⁷Latilla V.M., Frattini F., Petruzzelli A.M., Berner M. Knowledge management, knowledge transfer and organizational performance in the arts and crafts industry: A literature review // *Journal of Knowledge Management*. 2018. Vol. 22, No. 6. – P. 1322.

aylantirish ham birdek tor qarashdir. To‘g‘ri yondashuv uni yashovchan madaniy tizim sifatida ko‘rishdir.

Xulosa qilib aytganda, milliy hunarmandchilik o‘zlikni anglashning tashqi belgisi emas, uning ichki mexanizmlaridan biridir. U xalqning tarixiy xotirasini buyum, texnologiya, rang, shakl va mehnat odobi orqali saqlaydi. Mahalliy maktablar vositasida hududiy identitetni boyitadi. Ustoz-shogird tizimi orqali avlodlar davomiyligini ta’minlaydi. Ta’lim va tarbiya maydonida yoshlarni milliy meros bilan amaliy aloqaga olib kiradi. Festival, maqom va xalqaro e’tirof orqali esa milliy imijni mustahkamlaydi. O‘zbekiston tajribasi shuni ko‘rsatadiki, hunarmandchilikni qo‘llab-quvvatlash masalasi faqat iqtisodiy siyosat emas, balki madaniy xavfsizlik va milliy o‘zlikni anglashni saqlash masalasidir. Eng muhim xulosa shuki, hunarmandchilik o‘zlikni anglashda kuchli rol o‘ynashi uchun u vitrinalarda emas, hayotning o‘zida yashashi kerak. Ya’ni u ta’limda, oilada, ustaxonada, bozor va festivalda, mahalliy hamjamiyat va xalqaro maydonda bir vaqtning o‘zida mavjud bo‘lishi lozim. Ana shunda u o‘tmishning esdaligi emas, millatning bugungi va ertangi o‘zini anglash vositasiga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Аскарлов М. Анализ категорий идентичности в конце XX – начале XXI века на территории современного Узбекистана (на основе англоязычных материалов) // Научный результат. Социальные и гуманитарные исследования. 2019. Т. 5, № 4. – С. 65.
2. Аскарлов М. Национальные символы узбекской идентичности: краткий обзор // Revista de Etnologie și Culturologie. 2020. № 1. – С. 117-123.
3. Аскарлов М. М. Идентиклик тушунчаси ва миллий ўзликни англашдаги аҳамияти // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. 2026. Т. 6, № 1. – Б. 393-395.
4. Downey H., McAdam M., Crowley C. Authenticity and craft entrepreneurship: The interplay of passion and place // Entrepreneurship & Regional Development. 2024. Vol. 36, No. 9-10. – P. 1276.
5. Härkönen E., Huhmarniemi M., Jokela T. Crafting sustainability: Handcraft in contemporary art and cultural sustainability in the Finnish Lapland // Sustainability. 2018. Vol. 10, No. 6. – Art. 1907.
6. Latilla V.M., Frattini F., Petruzzelli A.M., Berner M. Knowledge management, knowledge transfer and organizational performance in the arts and crafts industry: A literature review // Journal of Knowledge Management. 2018. Vol. 22, No. 6. – P. 1322.

7. Loulanski T. Revising the concept for cultural heritage: The argument for a functional approach // *International Journal of Cultural Property*. 2006. Vol. 13, No. 2. – P. 210.

8. UNESCO. Bukhara // UNESCO Creative Cities Network [Elektron manba].

9. UNESCO. Margilan Crafts Development Centre, safeguarding of the atlas and adras making traditional technologies // UNESCO Intangible Cultural Heritage [Elektron manba].

10. UNESCO. Periodic Report on the Convention (cycle 2020–2024): Uzbekistan [Elektron manba].

11. Wang J., Su M.M., Wall G., Dong H., Zhang H. Intergenerational evolution of intangible cultural heritage through tourism development: Perspectives of practitioners in Hangzhou, China // *International Journal of Heritage Studies*. 2024. Vol. 30, No. 8. – P. 970-972.

12. Askarov, M. (2025). Xorazm vohasi xalfachilik san’ati namunalarini o’rganishning ahamiyati borasida. "XXI asr: fan va ta’lim masalalari" ilmiy elektron jurnali, 2, 62–73. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15732829>

13. Jumayev, G. I. (2023). Audiomanuscript. *A project on the Study of oriental manuscript sources*. // *Journal of Social Research in Uzbekistan*, 50-52.

14. Askarov, M. M. (2019). Analysis of categories of identity in the late 20th-early 21st centuries on the territory of modern Uzbekistan (based on English-language materials). *Research Result. Social Studies and Humanities*, 5(4), 62-77.

15. Askarov, M. (2019). An overview of categories of identity in the late XIX–early XX centuries on the territory of modern Uzbekistan. *Journal of History*, 95(4), 4-14.

16. Odilov, B., & Karimov, N. (2022). Coverage of Economic and Cultural Traditions in the Years of Independence in Ethnological Research (On the Example of the Fergana Valley). *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(3).

17. Abirov, V., & Karimov, N. R. Exploring Ancient Silk Road Routes in Uzbekistan: Investigating Trade, Culture, and Exchange.